

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

16 квітня 2025 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Факультет психології, політології та соціології
Кафедра психології**

*V МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ*

**«ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ
ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»**

16 квітня 2025 року

Одеса – 2025

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Аракелян М.Р.**, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Члени редколегії:

Цільмак О.М. – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Татьянчиков А.О. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Ю.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лісовенко А.Ф. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов В.А. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали представлені в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за їх зміст.

Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір : матеріали V міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 квітня 2025 року) / за заг. ред. проф. Аракеляна М.Р. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 160 с.

Суворова Анастасія Дмитрівна ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ..	130
Татьянчиков Андрій Олександрович, Булгакова Дарія Павлівна ВПЛИВ КІБЕРПРОСТОРУ НА ЕМОЦІЙНУ СФЕРУ ПІДЛІТКІВ.....	132
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Душина Анна Павлівна СТРЕС ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ ХІМІЧНОЇ ТА НЕХІМІЧНОЇ АДИКЦІЇ: КЛІНІКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	135
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Козирь Анна Юріївна ЦИФРОВА МАСКА ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	138
Тихонова Ганна Романівна, Кернас Андрій В'ячеславович ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАПРЯМУ ЛОГОТЕРАПІЇ ВІКТОРА ФРАНКЛА.....	141
Тітієвський Віталій Олегович ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ: ЯК НАВИЧКИ КІБЕРГІГІЄНИ ЗАХИЩАЮТЬ КОРИСТУВАЧА.....	143
Ульяницька Валерія Андріївна РОБОТА З КОМОРБІДНИМИ СТАНАМИ ПРИ РАС.....	146
Ульянов Вадим Олексійович, Степанюк Ярослав Васильович, Федонюк Сергій Валентинович, Поручинський Андрій Іванович ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ.....	149
Флоря Марія Маргарита Олександрівна ВПЛИВ ЛЕГКОГО ДОФАМІНУ НА ЖИТТЯ МОЛОДІ.....	152
Чернов Олександр Віталійович ВПЛИВ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ	154
Шевченко Дар'я Ярославівна СВІДОМИЙ ВИБІР ПРОФЕСІЙНОГО ШЛЯХУ: ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТА ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ.....	157

Ключові слова: розлади аутистичного спектру, коморбідність, тривожний розлад, порушення сну.

Key words: autism spectrum disorders, comorbidity, anxiety disorder, sleep disorders.

Ульянов Вадим Олексійович

*доктор медичних наук, професор, професор кафедри психології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Степанюк Ярослав Васильович

*кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гістології та медичної біології
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Федонюк Сергій Валентинович

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Поручинський Андрій Іванович

*кандидат біологічних наук, доцент,
декан медичного факультету
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

На сьогодні в світі спостерігається стрімке зростання кількості студентів, які скаржаться на проблеми з психічним здоров'ям. [1, 2]. Впливає на стан психічного здоров'я і перебіг військових дій, зокрема, у студентів спостерігається тривожність, стрес, депресія, посттравматичний стресовий розлад [3]. Ключовими підходами до профілактики порушень психічного здоров'я є формування міцних соціальних зв'язків в університеті, мінімізація стресу, пов'язаного з перебігом навчального процесу [4]. Ефективним для оптимізації навчального процесу в кризових умовах вивчилося впровадження в навчальний процес технологій електронного навчання. Однак потребує досліджень можливий вплив цих технологій на стан ментального здоров'я студентів.

Отже, метою даної роботи було визначення задоволеності студентів запровадженими в навчальний процес технологіями електронного навчання і суб'єктивна оцінка їх впливу на стан ментального здоров'я.

Дослідження проведені на базі медичного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, за інформованої згоди студентів. Анонімне опитування пройшли 218 студентів 1-5 курсів спеціальності «Медицина», «Фізична терапія, ерготерапія», «Фармація». Опитування проводилось двічі з інтервалом у 2 роки, в 2022 та 2024 роках. Застосовувалась методика визначення задоволеності технологіями електронного навчання [5], а

також опитування для діагностики рівня психічного здоров'я серед студентів, сприйняття стигматизації та проблем, що впливають на їхнє психічне здоров'я [1]. Додатково до зазначених опитувальників нами додані питання щодо оцінки впливу воєнного положення на перебіг освітнього процесу і ментальне здоров'я студентів. Для виявлення ключових характеристик вибірки, оцінки розподілу змінних застосовували методи описової статистики. Для визначення значущості відмінностей між групами порівняння застосовували методи параметричної та непараметричної статистики: дисперсійний аналіз та критерій відповідності χ^2 . Відмінності визнавали значущими при $p < 0,05$.

В результаті проведених досліджень виявлені відмінності у стані ментального здоров'я студентів при опитуванні у 2022 та 2024 роках, різнилися і причини, які впливали на його стан в різні терміни опитування. Встановлено, що до початку навчання в університеті порушення ментального здоров'я різного характеру і виразності відмічали 20,4% студентів, після початку 39,4 % опитаних студентів. 74,5 % студентів свідчили, що початок військових дій спричинив погіршення їх ментального здоров'я. Проблеми з порушеннями ментального здоров'я готові були обговорити з викладачами 22,5% студентів, зі своїми рідними та друзями 83,9%. Більшість студентів отримали підтримку після обговорення своїх проблем.

Статистично значущих змін зазнавала структура факторів, які впливають на ментальне здоров'я студентів за два роки спостереження. Менший вплив мали переживання про здатність впоратись з навчальним навантаженням. Зросла кількість студентів які відмічали негативний вплив на ментальне здоров'я фінансових труднощів і проблеми в соціальному житті, самотності. Після початку військових дій у студентів збільшилась кількість панічних атак, зріс рівень тривожності. В 2022 році ніхто зі студентів не скаржився на самотність, в свою чергу в 2024 їх було вже 3,8% ($\chi^2=5,266$, $p=0,022$). Уточнююче запитання с проханням оцінити за 10-ти бальною шкалою рівень самотності виявило наступні значення: $3,46 \pm 0,19$ балів в 2022 році і $4,25 \pm 0,29$ в 2024 році, зростання самотності на 23,5 % було статистично вірогідним ($p=0,0143$). За даними McIntyre і співавт. самотність є одним з самих сильних загальних предикторів виникнення психічних розладів [4].

Проведені дослідження показали, що на ментальне здоров'я студентів впливали відчуття відповідальності за навчання в університеті, академічне навантаження, академічна успішність. Отже, якісна організація навчального процесу, в тому числі із застосуванням технологій електронного навчання може усунути передумови до виникнення порушень ментального здоров'я.

В результаті проведених досліджень встановлено, що за суб'єктивною оцінкою студентів в середньому їх рівень володіння технологіями електронного навчання статистично вірогідно не змінився в період з 2022 по 2024 рік і в середньому становив відповідно $7,74 \pm 0,17$ і $7,97 \pm 0,22$ бали за десятибальною шкалою ($p=0,89$). Хоча студенти при цьому зазначали, що під час навчання в екстремальних умовах, їх власний рівень використання таких технологій значно підвищився в 10,2 і 8,7 % випадків, підвищився в 44,5 і 51,3 %, не змінився в 37,2 і 33,7 % і, що привертає увагу, знизився на 8,1 і 6,3 % відповідно в 2022 і 2024

роках ($p=0,8$). При цьому рівень задоволеності онлайн-навчанням складав в середньому $7,2\pm0,23$ бали в 2022 році, до запровадження воєнного стану, і $7,4\pm0,29$ бали в 2024 році за десятибальною шкалою ($p=0,56$). В 2022 році близько 36,2 % студентів вважала за необхідне продовження використання технологій онлайн-навчання після завершення пандемії Covid-19; 43,5 % - вважали за необхідне використовувати лише окремі елементи. В 2024 році, 25,3% студентів вважала за необхідне продовження використання технологій онлайн-навчання після завершення воєнного стану в повному обсязі, 51,9 % - вважали за необхідне використовувати лише окремі елементи. Майже 65,2 % студентів вважали, що якість навчання під час воєнного стану за відсутності електронних технологій погіршилася б. На думку студентів в період з 2022 по 2024 рік істотно підвищилася якість і збільшилась ефективність використання запропонованих університетом електронних навчальних посібників, атласів тощо ($p=0,016$). Важливим також є зручність запропонованих до виконання в електронному вигляді завдань, матеріалів для підготовки до атестації. У підсумку, 45,6 % студентів зазначили, що електронне навчання в різній мірі допомагало подолати погіршення емоційного стану під час навчання в умовах воєнного стану.

Висновки. Належна організація навчального процесу із залученням технологій електронного навчання зменшує виразність емоційних порушень під час навчання в екстремальних умовах.

Список використаних джерел

1. Supporting students with their mental health. A Taylor & Francis White Paper. Taylor & Francis Group, LLC. 2019. 26 p.
2. Liverpool S., Moinuddin M., Aithal S., Owen M., Bracegirdle K., Caravotta M., Walker R., Murphy C., Karkou V. Mental health and wellbeing of further and higher education students returning to face-to-face learning after Covid-19 restrictions. *PLoS One*. 2023. № 18(1). e0280689. doi: 10.1371/journal.pone.0280689.
3. Korda M., Shulhai A., Shevchuk O., Shulhai O., Shulhai A.M. Psychological well-being and academic performance of Ukrainian medical students under the burden of war: a cross-sectional study. *Front Public Health*. 2025. № 12. P. 1457026. doi: 10.3389/fpubh.2024.1457026.
4. McIntyre J.C., Worsley J., Corcoran R., Harrison Woods P., Bentall R. P. Academic and non-academic predictors of student psychological distress: the role of social identity and loneliness. *Journal of Mental Health*. 2018. № 27(3). P. 230–239. <https://doi.org/10.1080/09638237.2018.1437608>
5. Bayrak F., Tıbı M. H., Altun A. Development of online course satisfaction scale. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 2020. № 21(4). P. 110-123. DOI: 10.17718/tojde.803378

Ключові слова: ментальне здоров'я, технології електронного навчання, екстремальні умови, студенти, адаптація

Key words: mental health, e-learning technologies, extreme conditions, university students, adaptation.